

לא ידעו כי יעשה פי מלח וכו'... וכן לא יעשה פי מלח וכו'... וכן לא יעשה פי מלח וכו'...

והוא שיש לו חיות... וכן לא יעשה פי מלח וכו'... וכן לא יעשה פי מלח וכו'...

והוא שיש לו חיות... וכן לא יעשה פי מלח וכו'... וכן לא יעשה פי מלח וכו'...

מגיד משנה

ומנינים הלכות שבת פכ"ב

כסף משנה נא 101

וכן לא יעשה פי מלח וכו'... וכן לא יעשה פי מלח וכו'... וכן לא יעשה פי מלח וכו'...

ממלאכת התבשיל וכן לא יעשה פי מלח וכו'... וכן לא יעשה פי מלח וכו'... וכן לא יעשה פי מלח וכו'...

בשבת לאכלן [א] אבל יין ומים ושמן אפרסמון אסור שאין זה ראוי לאכילה בריאים וכן כל כיוצא בזה: י"ב... וכן לא יעשה פי מלח וכו'...

השנת הראב"ד... וכן לא יעשה פי מלח וכו'... וכן לא יעשה פי מלח וכו'...

הוא שיש לו חיות... וכן לא יעשה פי מלח וכו'... וכן לא יעשה פי מלח וכו'...

הוא שיש לו חיות... וכן לא יעשה פי מלח וכו'... וכן לא יעשה פי מלח וכו'...

הוא שיש לו חיות... וכן לא יעשה פי מלח וכו'... וכן לא יעשה פי מלח וכו'...

הוא שיש לו חיות... וכן לא יעשה פי מלח וכו'... וכן לא יעשה פי מלח וכו'...

הוא שיש לו חיות... וכן לא יעשה פי מלח וכו'... וכן לא יעשה פי מלח וכו'...

הוא שיש לו חיות... וכן לא יעשה פי מלח וכו'... וכן לא יעשה פי מלח וכו'...

הוא שיש לו חיות... וכן לא יעשה פי מלח וכו'... וכן לא יעשה פי מלח וכו'...

הוא שיש לו חיות... וכן לא יעשה פי מלח וכו'... וכן לא יעשה פי מלח וכו'...

הוא שיש לו חיות... וכן לא יעשה פי מלח וכו'... וכן לא יעשה פי מלח וכו'...

הוא שיש לו חיות... וכן לא יעשה פי מלח וכו'... וכן לא יעשה פי מלח וכו'...

הוא שיש לו חיות... וכן לא יעשה פי מלח וכו'... וכן לא יעשה פי מלח וכו'...

תתרט

שבת קנו, א

תתרי

← בוחשי את השתית, [ופרקי] כאן בעבה כאן ברכה, כי אם (היה) [היא] עבה נראה כמו גיבול ולישה ואסור מדרבנן משום גזירה, ואם היא רכה ניראית כמו (ש)משקים ולא דמיא [ל]לישה ועיסה ושרי.⁶

וה"מ דקא משני. פי' דאפי ברכה לא שרי אלא בשינוי שלא יעשה כדרך שבוחשים⁵ אתינן דאלו ליש אומר' לא בעי שינוי ברכה דהא שרי לגבל את השתות בשינוי, וכיון שכן אפילו בעבה נמי שרו בשינוי וברכה לא בעי שינוי, והא קי"ל כ"א דקיימי כר' יוסי כר' יהודה דסתם מתני' כותיה. אבל י"ל דאפילו ר' יוסי בר' יהודה דשרי גיבול בשינוי דלעיל מודה דבעינן בשתות רכה שינוי כל דהו שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול. והיינו דאמר' היכי משני, ופרישנא דבחול נותן את החומץ תחלה ובשבת נותן את השתות תחלה, וזה נראה דעת הפוסקים ז"ל⁶.

לוי בריה דרב הונא⁷ אשכחיה לגבלא דבי נשיא⁸ דקא גביל וספיי לתורי. פרשיי ז"ל⁹ עיי שינוי. בטש ביה. פי' משום דלכ"ע ולא גובלין תנן, וקס"ד דבכל ענין אסירי ואפי' בשינוי. אתא אבוה ואשכחיה ואמ' ליה הכי אמר אבוה דאמך משמיה דרב ומנו רב ירמיה בר אבא גובלין ולא מספין ודלא לקיט בלישניה מלקטמין¹⁰. פי', דסבר רב ירמיה בר אבא דכי קתני ולא גובלין היינו בלא שינוי, דגזרי' אטו גבול דקמת, אבל בשינוי מותר אליבא דר' יוסי בר יהודה.

וה"מ הוא דמשני, וכסברא דרב חסדא. היכי משני אמר רב ימר בר שלמיה משמיה דאביי שתי וערב. כלומ' שמוליך בו את הכף שתי וערב. והא לא מיערב שפיר. כלומר ואין זה גבול. אמר רב יהודה מנערו לכלי אחר¹¹. כלומר אחר שהוליך את הכף שתי וערב ינערו לכלי אחר ועיי העירווי ההו' יתערב ויתגבל יפה. ומסתברא דלא פליגי הא אדרב חסדא, והאי דהכא כשרוצה לגבל הרבה ביחד ובעי לשנויי

ושותין זיתום המצרי. 3 בפרי"ד כאן. 4 נדצ"ל: מערב. 5 חסר כאן. 6 עיי טור ב"י ושרי"ע סי' שכא סי"ד. 7 לפנינו: בר חייא. 8 לפנינו: נשיה. 9 ד"ה דקא. 10 לפנינו: מהלקיטין, ור' דק"ס אות ג. 11 לפנינו ליי: אחר. 12 לפנינו: אמרית קדם רבי ומנו רבי חייא, ור' להלן. 13 לפנינו: אמר. 14 ד"ה מהו. 15 נדצ"ל: דהא מתני' היא

כי הכא, ודרכ חסדא כשאינו רוצה לעשות הרבה ביחד וכיון שכן יגבל כדרכו מעט מעט ואוכל. כתיב [אקנסניה] [אפנקסיה] דזעירי שאילית¹² ר' מהו לגבל א"ל¹³ אסור מהו לפרק. פרשיי ז"ל¹⁴ ליטול מלפניו) בהמה זו לתת לפני בהמה אחרת. ואינו נכון, דמה¹⁵ מתני' היא דהא בפי' תולין נוטלים מלפני בהמה זו לתת לפני בהמה אחרת בשבת, ותניא בברייתא¹⁶ נוטלים מבהמה שפיה יפה ונותנים לפני בהמה שפיה רע, ועוד שאין [זה] מעין השאלה הראשונה. אבל רבי הגדול ז"ל¹⁷ פי' בספר מלחמות דלפרק הינו לנער ולערוות אותו הכלי מכלי לכלי, והכי שאיל מיניה, מהו לגבל כל צורכו לשוורים בלא שינוי, א"ל אסור, ומי(ה)ו לפרק, כלומר לגבל בשינוי לעשות שתי וערב ונוער, א"ל מותר, ואתיא כדרב ירמיה ואליבא דהילכתא. וכתב ז"ל כי לפי' כתבי ר' אלפסי בהלכותיו, ושכך בפי' זה תלונת הר"ז ז"ל שהשיב על הריא"ף ז"ל לפי שכתבה, דהא דאסר לגבל לית הילכתא כותיה, דר' לטעמיה ואסר גיבול אפי' בשינוי כדאיתא לעיל, ואנן קימא לן כר' יוסי בר' יהודה. ולפיכך פירש רבינו ז"ל הגדול הרמב"ן¹⁸ דזעירי הלכה היא וכו' יוסי בר' יהודה אולא. וא"כ אין לגרוס כדגרסי' בנוסחי דידן שאילת קדם¹⁹, דאם כן היכי שרי ליה ר' (ולפרק) [לפרק] דהא ר' אסר גיבול (אפילו), אלא גורס הוא כגירסת מקצת הספרים דגרסי שאילת קדם ר' ומנו ר' חנינא²⁰, והשתא יש לפרש כמו שפירש רבינו ז"ל, דר' חנינא כר' יוסי בר יהודה סבירה ליה, ואפי' כמאן²¹ שאילת ק(ו)דם ר' יש לפרש דלאו משום רבינו הקדוש קאמר אלא משום רבו דזעירי קאמר, דהינו ר' חנינא. כנ"ל. אבל רשיי ז"ל והר' ישעיה ז"ל²² ובתוספות גורסין ומפרשיי ק(ו)דם ר' ממש, ולכך הוצרך רשיי ז"ל לפרש מהו לפרק²² דאלו לגבל אפי' עיי שינוי קאסר ר'. והר' ישעיה ז"ל ובתוספות פי' מהו לגבל ואפי' עיי שינוי א"ל אסור ור'

בפי' תולין (לעיל קמב). 16 שם. 17 הרמב"ן. ור' גם בחידושו. 18 צ"ל: רבינו הגדול הרמב"ן ז"ל. 19 צ"ל נוסף: רבי. 20 כגי' כ"מ, ולפנינו: רבי חייא, ר' לעיל הע' 12. 21 נדצ"ל: ואפי' למאן דגרסי שאילת וכו'. 22 בפרי"ד. * 22 יש להוסיף: ליטול מלפני בהמה זו לתת לפני בהמה אחרת.

פתוח כנגד הקורא. אבל איפכא לא הוי כנגד הקורא דרך ביאתו, כדדרשינן ביתך ביאתך, וצריך להניח נגד הקורא דרך ביאתו. ואפי' לרש"י שמניחה זקופה, מכל מקום כנגד הקורא היא, כשהוא נכנס באויר הפתח, שהרי שמע הפוך לצד אויר הפתח כדאייתא בירושלמי דלעיל⁷, ואין צריך להפוך פניו רק קצת לצדו, אבל אם היה מטה ראשה כלפי חוץ הקורא צריך לחזור פניו ממש לאחוריו. ומשום דחזינן כמה מזוזות תלמידי חכמים גדולים שהיו מניחין ראשיהם נוטים כלפי חוץ כתבתי הנראה לע"ד.

תשובה: יראה דמטוים ראש צד המזוזה לצד פנים³, והכי מוכח בהדיא, דיוורה דעה⁴ כתב דלר"ת דפי' דצריך להניח המזוזה מושכבת אורכה לרוחב מזוזות הבית, צריך שתהא שיטה העליונה לצד הדלת ושיטה התחתונה לצד רשות הרבים. וכן כתבו התוס' פ' הקומץ רבה⁵ בהדיא אהיה דירושלמי⁶ דמצריך שתהא שמע של מזוזה רואה את אויר הפתח, וכתבו דלפר"ת צריך להניח כדלעיל, ולהפך שמע לצד האויר הפתח, אם כן הואיל ואתינן לצאת ידי פר"ת צריכים להטות הראש לצד פנים, ונראה הטעם דבדרך זה מונחת

הלכות שבת

סימן נג

דשבת⁴ הוכיחו בהוכחה גמורה, דאדרכה מידי דלאו בר גיבול הוא שייך ביה טפי נתינת מים זהו גיבולו, ע"כ מדברי הגאונים.

והשתא נראה דלכל מיני טיבולים ושלשין שרגילים עתה לעשות ע"י גיבול משקים, אפי' הם דברים שאינם בני גיבול, לפי ספר התרומה והמצות בשם ר"י וכמו שהוכיחו התוספות דלעיל, אי לא יהיב משקה מבעוד יום אסור לתת בהן בשבת. ונראה דאפילו אם נתן בהן מעט משקה כמון שרגילים לתת מעט טיפים, דלא מהני מידי, כמו שכתבתי לעיל דנתינת משקה מבע"י מהני משום דתו חשיב מגובל בחול, והדבר ידוע דבמעט טיפים לא חשיב מגובל. ונראה למצוא היתר לכו"ע אפילו אי לא יהיב כלל משקה מבעוד יום, כגון שיעשה הבליה רכה¹⁵. והכי איתא בפ"ב דשבת (קנו, א) גבי שתייה, דבליה רכה לא חשיבא לישא וגיבול, והיינו אפי' אליבא דרבי כדמוכח התם, וקאמר נמי התם דצריך אליבא דרבי¹⁶ לעשות שינוי בנתינת משקים, כגון שיתן המאכל תחילה בכלי ואח"כ המשקה וזה היה שינוי לדידהו.

ונראה דאף לדידן אע"ג דבחול אין לנו מנהג קבוע איזה מהן ליתן מתחילה, מ"מ סגי לן בהך שינוי דמפרש תלמודא, ובדרך זה שרי לכ"ע לתת המשקה בשלשין ובכל מיני טיבולין אפילו לא יהיה בהו שום משקה מבע"י, דאית לן למימר לכולה רבוותא דלעיל

← **7 שאלה:** שלשין או שאר מיני טיבול שלא ניתן בהן משקה מערב שבת, שרי לתת בהן משקה או לאו.

תשובה: יראה דדבר זה צריך דקדוק יפה כמו שאבאר. בפ' תולין (שבת קמ, א) גרסינן חרדל שלשו מערב שבת למחר ממחו בין ביד בין בכלי ובלבד שלא יטרוף. וכתב בספר התרומה¹ ובספר המצות הגדול² והקטן³ בשם ר"י דאידי כגון שנתן המשקה מבעוד יום, כדמוכח מירושלמי⁴ דמחייב היכא דיהיב בשבת משקין בשומין כתושים, וה"ה חרדל דאין לחלק, והטעם משום דקיי"ל כרבי גבי יוסי ברבי יודא דסבר נתינת מים או שאר משקין זהו גיבולין, ולכך כי יהיב משקה מבעוד יום כבר מגובל הוא בחול, ומאי דערביתו בשבת אין קפידא, רק שלא יטרוף, אבל אי יהיב משקה בשבת אנתינת משקה הוא דמחייב, ולא מהני מידי אי ממחו אח"כ דרך שינוי, אבל רב אלפס⁵ ואשירי⁶ פסקו פ"ב דשבת כר' יוסי בר' יהודה דנתינת משקה לא חשיב גיבול, ושרי לתת משקה בתחילה בשבת ולערבו אח"כ בדרך שינוי כגון באצבעו⁷ או בכלי עצמו לנערו⁸. וכה"ג כתב בהדיא בא"ז⁹ דשום ושלשין וחרוסת שכתשו מבעוד יום ולא נתן בהן יין נותן בהן יין או חומץ בשבת ומערבן באצבעו. ובפ' המצניע כמס' שבת¹⁰ אמרינן קיטמא שרי, ופי' רב אלפס¹¹ ורש"י¹² והרמב"ם¹³ דעפר מותר לגובלו משום דלאו בר גיבול הוא. אבל התוס' פ"ק

3. וכ"כ בחשו' מהרי"ל (סי' צ"ד) והלכות (מזוזה עמ' 82). ופסקה רמ"א (סי' רפ"ט ס"ו) וע"ש פת"ש (סק"י) בשם ס' חומות ירושלים (סי' קמ"ו). ועי' לקט יושר (ח"ב עמ' 60). 4. טור סי' רפ"ט. 5. שם. 6. מגילה פ"ד ה"ב. 7. טור ושו"ע (שם סי' ו) ועי' גר"א (סק"ב).

סי' נג: 1. סי' ר"כ. 2. לאוין ס"ה. 3. סי' רפ"ב. 4. שבת פ"ז ה"ב. 5. רמז תקע"ח, (סז, א מדפה"ר). 6. פכ"ד סי' ד'. 7. עי' רא"ש ביצה (פ"ד סי' ט') ועי' ב"י (סי' שכ, שכא, שכד) ובקרבן נתנאל לרא"ש (שבת סי' כ' אות ז' לסי' ז') ערער ע"ד דאי"ד הביאור ברא"ש. ע"ש. 8. לשון זה אינו בריוף ורא"ש אלא פירושא קמפרש, עי' ב"י ופרישה (סי' שכ"א סק"ג). 9. ח"ב סי' ס"א. 10. צ"ל פ' המביא במס' ביצה (לב, ב). 11. רמז חתק"י"ב. (יח, א מדפה"ר). 12. ד"ה וקיטמא. 13. פ"ג מנב"ט ה"ג. 14. יח, א ד"ה אבל. 15. עי' טור וב"י (סי' שכ"א) דמוכח מבעה"ת דלא מהני כלילתו רכה ושום שינוי. ועי' ט"ז שם (סק"ב) מה שהקי' ע"ד רבינו. 16. עי' היטב

משתיתא, דהתם בנתינת משקה תחילה היינו אורחיה, א"כ בשלש"ן ובמיני טיבולין היאך נדע אורחיהו אי עבדינן בהו בלילה עבה, דלחשיב שינוי להתיר אליבא דרבי אי לא יהיב בהו משקה מבע"י. ועור נראה אפילו בבליה רכה צריך אח"כ לערב בכלי עצמו או באצבעו, דאליבא דמ"ד דנתינת מים לא תשיב גיבול, א"כ לא מהני דעביד שינוי בנתינת המאכל בתחלה דאכתי לא עביד מלאכה עד שיגבל, ובעינן שינוי בגיבול¹⁸.

סימן נד

הטעם משום הפסד כהן כדמפרש נמי בירושלמי משום גזל השבט. ומיהו אע"ג דעיקר תקנה לכך מסתברא דאינו יכול להפטר בדמים, דע"כ לא פליגי ר"א ורבנן בפי' נוטל (שבת שם) ובפ"ק דתמורה (יב, א) במדומע אחר שהורם דר"א סבר מדומע כתרומה ודאי, ולרבנן לפי חשבון אבל ודאי דקדושת תרומה יש בה, עכ"ל ר"ש בפירוש משניות.

וז"ל אשירי פרק גה"נ איסור שנתבטל בהיתר אפי' מדרבנן ואח"כ ניתוסף עליו איסור, חזר וניעור כדתנן פ"ה דתרומה (משנה ח') סאה של תרומה שנפלה למאה של חולין ולא הספיק להגביה עד שנפלה אחרת הרי זה איסור ורבי שמעון מתיר. ואף ר"ש שמתיר לטעמיה דאית ליה כל שעומד להרים כמורם דמי וכבר נסתלק הראשון, אבל בשאר איסורין דלא בעי הרמה מצטרפין יחד לאיסור. וליכא למימר דטעמא דרבנן גבי תרומה משום דבעי הרמה הילכך לא נתבטל ראשונה. הא ליתא דההרמה אינה אלא מפני גזל השבט, אבל אינה אוסרת את המדומע, הילכך אין חילוק בין מדומע לשאר איסורין, עכ"ל.

והשתא לדברי רש"י ואשירי הללו דסברי דההרמה אינה אוסרת את המדומע ואי בעי יהיב דמי לכהן⁸, א"כ מאי פריך פי' נוטל (שבת שם) והא קא מתקן, מאי תיקון יש בהעלתו כיון דלא צריך למעבד מעשה במידי, אלא שמשער ומאמד בדעתו אם יש כאן ק"א ושוב שרי לאוכלו. אלא על כרחך השיעור והאומד שבו מביא לידי היתר חשיב תיקון וגזירין ביה משום תיקון על ידי מעשה, ואין לתמוה על גזירה כהאי גוונא, דכענין זה אשכחן בפי' אין צדין (ביצה כו, א) דאסור לראות מומי בכור ביו"ט ולהתירו. ופי' רש"י שם⁹ משום דדמי למתקן ולדן את

דאסרו, לא אסרו רק בבליה עבה דאיהי חשיב לישא וגיבול, אבל בלילה רכה לא. ונראה דבליה עבה הואיל וחשיבה לישא גמורה אין חילוק בין נותן המשקה תחילה או אחריו למ"ד דנתינת משקה זהו גיבול¹⁷, כדמשמע פ"ק דשבת (יח, א) דקאמר אחד נותן קמח ואחד נותן לתוכו המים האחרון חייב. מדלא קאמר הנותן מים חייב אלמא הי מנייהו האחרון הוא חייב. ותו דאי דווקא קאמר כשהאחרון הוא נותן את המים א"כ הוי איפכא

שאלה: איסור שנתערב בהיתר בשבת או בערב שבת ולא נודע לו עד שבת, ושאלו לחכם וצריך החכם לשער אם יש ששים לבטל האיסור, שרי לשער ברעת ולמראה עיניו ולהתיר בשבת או לאו.

תשובה: יראה דבכה"ג שרי למיעבד¹, אע"ג דלכאורה היה נראה להביא ראייה לאיסור מהא דתנן פי' נוטל במס' שבת (קמא, ב) ר"א אף מעלין את המדומע, ופרש"י² סאה תרומה שנפלה למאה של חולין דקי"ל דעולה, מותר להעלותן בשבת ויהיו החולין מותרין, ולא אמר מתקן הוא. ופריך עלה בגמרא (שם קמב, א) והא מתקן הוא. ופרש"י³ שמביא לידי היתר, ונגזור ביה אטו תיקון שעל ידי מלאכה. ומסיק ר"י סבר כרשב"א דסבר נותן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר. ופריד עליה (שם קמב, ב) והא מפליג פליגי דתניא ר"י אומר אף את המדומע במאה וארשב"א נותן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר, ומשני דר"י עדיפא מרשב"א. ופרש"י⁴ טעמא דרשב"א כיון דאיפשר לו לקיים עונג שבת ליתן עיניו בצד זה ולאכול בצד אחר אין מעלין, ור"י עדיפא ומקיל טפי וסבור כיון דיכול ליתן עיניו בצד זה ומתחיל לאכול אין תיקון בהעלתו, ע"כ מן הסוגיא שם מפרש"י. ובפי' משניות דרבינו שמשון בפרק ה' דמס' תרומה⁵ מצאתי וז"ל: פי' הקונטרס פי' הלוקח בהמה במס' בכורות⁶ תעלה לשון ביטול ולא לשון הרמה מדקתני בר' אליעזר תירום ובדרבנן תעלה, והא דתנן בפ"ב דערלה (משנה א') תרומה ותרומת מעשר עולין בק"א וצריך להרים התם משום הפסד כהן הוא, ואי יהיב דמי שפיר דמי. ותדע דתני סיפא ערלה וכלאי הכרם אין צריך להרים, ואפי' הכי תניא בהו לשון עלייה, דתנן מי שהיה לו חבילי תלתן של כלאי הכרם, וקתני התם יעלו, עכ"ל הקונטרס. והדין עמו שפי'

ב"י ופרישה (שם סק"ג), דלפי"ז הא דפריך בגמ' והא אמר גובלין אליבא דרבי הוא. 17. פרישה (שם ריש סק"ג). 18. עי' רמ"א (סי' שכ"א סט"ז), ולא כתב אלא דלא יערב בכף אלא ביד ולא הביא הך דבליהו רכה, ועי' מג"א (סקכ"א) שכתב ואם נתן משקה מע"ש מערכו בכף ואפשר דגם ת"ה מודה לזה, ע"ש. וכוונתו דבכה"ג א"צ בליתו רכה, אך. בט"ז שם (סק"ג ב). ל"מ כן. אלא לעולם [לש"י רבינו] בעינן תרומיהו.

סי' נד: 1. מג"א (סי' שכ"ג סק"ד). 2. ד"ה אף מעלין. 3. ד"ה הא קמתקן. 4. ד"ה והא. 5. משנה ב'. 6. כת"י — כב. ב. והביא שם בתורה תעלה. 7. חולין פי"ז סי' ל"ז. 8. עי' היטב ט"ז (יר"ד סי' שכ"ד סקט"ז) בישוב דברי מהר"ו (סי' מ"ח). ודו"ק. 9. ד"ה

8

דק פ אפילו
מותר שהרי
ל לעוס בין
ולטלם לצורך
ג חרוץ בעל
י מיוחד לכך
זמיוחד לכך:
דרכו אין שם
גופות ואע"פ
ם אלא לאדם

לו הוא אוכל
ולפיכך אסור
דק דק חייב
ז טוחן הואיל
בחוחך ומניח
ל לאלתר או
זי שלא אסור
וא לאכול גם
זי"ט (סעיף ה')
הואיל ודרך
זוש לדבריהם
אין בו משום
ויש להם על
זכנסת שצריך

זו כדי לאכול
זליים וכיוצא
י בשינוי גדול
לפלין:
סקו בידו של
לאכילה אלא
אגדולי קרקע
חלה ונתבשל
זן אחר טוחן

שינוי משום
הדבש מפני
זאינה ראויה
שמרסק כדי
מו אסור עד
כן נתרסקו
החלות

החלות מבעוד יום שאז מותר הדבש היוצא ממנו בשבת כדין זיתים וענבים שנתרסקו
מבעוד יום כמ"ש שם ובסי' רנ"ב (סעיף י"ד) אבל מותר ל לאכול הדבש הדבוק על גבי
חלות סביב אף על פי שלא נתרסקו מבעוד יום:

טו י אסור לרדות דבש מהכוורת בשבת מדברי סופרים מפני שדומה לתולש במה דברים
אמורים כשהחלות הן דבוקות בכוורת שנראה כעוקף דבר מגידולו אבל אם נתלשו
מהכוורת מבעוד יום ומונחים כך בתוכה מותר להוציאן ולאכול הדבש ה דבוק על גבה
סביב ואפילו הן דבוקים בכוורת אלא שנתרסקו בתוכה * מבעוד יום והדבש ה צף בכוורת
מותר להוציאן ולאכלו:

טז הלש הוא י מאבות מלאכות ואינו חייב בנתינת המים י לתוך הקמח בלבד אלא עד
שיגבל כדרכו בחול ז ואין המגבל חייב אלא בדברים שהם בני גיבול כגון קמח או
עפר ה לטיט של בנין אבל אפר וחול הגס ומורסן וקמח קלי וכיוצא בהם לאו בני גיבול הן
והמגבלן פטור אבל אסור מדברי סופרים לגבל קמח קלי הרבה ו שמא יבא לגבל קמח
שאינו קלי ויתחייב אבל מותר לגבל ו את הקלי מעט מעט שזהו שינוי מדרך החול
(ואפילו אם הגיבול ה הוא עב וקשה ונראה כלש מותר כיון שמגבל בשינוי) אבל ט תבואה
שלא הביאה שלישי שקלו אותה ואח"כ טחנו אותה גסה והרי היא כחול והיא הנקראת
שתיתא מותר לגבל ממנה בחומץ וכיוצא בו אפילו הרבה בבת אחת והוא י שיהיה הגיבול
רך אבל קשה אסור מפני שנראה כלש *) אלא אם כן מגבל מעט מעט כמו שנתבאר בקלי
ואפילו ברך צריך לשנות מעט אם עושה הרבה בבת אחת כיצד נותן את השתיתא ואח"כ
נותן את החומץ אם הוא מקום שרגילין בו בחול ליתן החומץ תחלה ז ובמקום שרגילין
בחול ליתן השתיתא תחלה יתנו בשבת החומץ תחלה ל ויש חולקין על כל זה ואמרים
שאינן חילוק בין דברים שהם בני גיבול לדברים שאינן בני גיבול ו בכולן חייב בנתינת מים
לבד או אחד משאר משקין ומי פירות אע"פ שלא גיבל כלל כי נתינת המים זהו גיבולו אלא
אם כן הגיבול הוא רך שאז אין כאן לישה כלל ואין איסורו אלא מדברי סופרים והתירוהו
לצורך השבת ע"י שינוי שיתבאר בין בדברים שהם בני גיבול בין בדברים שאינן בני גיבול
ולפיכך בין קלי בין שתיתא אסור ליתן בהם המשקה בשבת אפילו בשינוי מדרך החול אלא
אם כן הוא גיבול י רך שאז מותר ליתן בשינוי דהיינו ליתן השתיתא תחלה ואח"כ החומץ
במקום שזהו שינוי או להפך במקום שההפך הוא שינוי וכשנותן בשינוי מותר לגבל אפילו
הרבה בבת אחת כיון שהוא גיבול רך אבל גיבול עב אסור בכל ענין משום לש אלא אם כן
נתן המשקה כבר מבעוד יום אזי מותר לגבל בשבת ה (מעט מעט) בין בקלי בין בשתיתא
ולפי סברא הראשונה חרדל שלשו מערב שבת ו יכול לערבו במשקה למחר בין ביד פ בין
בכף וליתן לתוכו דבש ובלבד שלא יטרוף בכח אלא מערבו מעט מעט:

חסר

שכג דין השאלה וקנין צרכי שבת והדחת הכלים ותיקונן ומכילתן בשבת
ובו י"ב סעיפים:

א מותר לומר לחבירו בשבת מלא לי כלי זה משקה פלוני והשקיני ואשלם לך אחר השבת
אפילו הכלי הוא מיוחד למדה (פירוש שרגיל המוכר למדוד בו ולמכור) ואין בזה
משום קונה קנין בשבת בשביל כך ה מפני שאף המשקה את חבירו בדרך מתנה דרכו ג"כ
לפעמים להשקותו בכלי המיוחד למדה (אבל כשמזכיר לו שם מדה אפילו אינו קונה ממנו
כלל אלא י שואל ממנו ואומר לו השאילני מדה יין שאין לאסור כלל משום מקח וממכר
מכל מקום יש איסור משום עובדין דחול במה י שהמשאיל מודד לו המדה שמבקש ממנו כמו שנתבאר
בסי' ש"ו (סעיף י"ח) שאסור למדוד שום דבר בשבת מפני שהוא מעשה חול וזלזול לשבת אבל כשאינו
מזכיר לו שם מדה אלא מלא לי כלי זה סתם אינו נראה כמתכוין למדידה אלא למלאות הכלי שמבקש
ממנו בלבד ואין בו משום עובדין דחול) בד"א ז כשנוטל הלוקח (או השואל) מדה של מוכר (או של
משאיל

צ גרייתא סס
ע"ב הרי"ף
והרמב"ם פכ"א
מה שבת הט"ו
והרא"ש
ק מ"א סקט"ז
ר גרייתא ז"ה א'
ש רש"א רמ"א
סעיף י"ג מ"א
שם
ת מ"א שם
* כ"י ורמ"א שם
א חוס' מ"ג ב'
ד"ה דחשיב
ב משנה ע"ג א'
ג כ"י יוס'י
גרייתא קנ"ה ב'
רי"ף רמב"ם
שם הלכה ל"ד
רא"ש
ד גמרא שבת
י"ח א' רש"י
רי"ף פ"ד דפ"ה
ה רש"י שם
ו רמב"ם שם
ז גמרא שם
ח משמעות הט"ז
ס"ק י"א ומ"א
ס"ק י"ח
ט רמב"ם שם
י גמרא סס
* ע"י צ"צ פס"ד
דף ט"ו ע"ד
כ רמ"א סעי'
ט"ו
ל חוס' שם י"ח
ע"א ד"ה אגל
ראב"ד רמב"ן
רש"א
מ כ"י גרייתא
שם קנ"ה ע"ב
ס' התרומה
סמ"ג סמ"ק
ג גמרא קנ"ו א'
וברמ"א סעי'
י"ד
ס ע"י סס"י
שכ"ד דו"ק
גמ' ק"מ א'
פ מדברי רמ"א
ס"ק כ"א
א ביצה כ"ט א'
ורש"י שם ד"ה
הבא
ב משמעות הגמ'
והפוסקים
ג ט"ז ס"ק ב'
ד ר"ן

הלכות שבת סימן שכא

9

דבש, ולא יטרף לערבו (נט) בקף, אלא מערבו מעט מעט: מן ששחלים (פרוש שחלים מערבי חכ"א לשאר...)

ש.ש. ת.ט. (כז) (כח) (כט) (ל)

באר היטב

שכיר סעף ג' מן אברהם (ס"ג כח) ופשוט הוא דאם נתנו קצת הפשקה לחוב...

באר הגולה

המראשונים, והראש גופא בקור ר' ה"צ (ס"ט) סובר כן במדין הלא בר...

משנה ברורה

לא נהערב מים בהחדל קדם השבת (עט) ונלוש החדל רק ממציית לחותה, אפלו הכי שרי עכשו לערב בה הפשקה, (עט) דעל...

באר הגולה

באר הגולה, והראש גופא בקור ר' ה"צ (ס"ט) סובר כן במדין הלא בר...

משנה ברורה

לא נהערב מים בהחדל קדם השבת (עט) ונלוש החדל רק ממציית לחותה, אפלו הכי שרי עכשו לערב בה הפשקה, (עט) דעל...

באר הגולה

באר הגולה, והראש גופא בקור ר' ה"צ (ס"ט) סובר כן במדין הלא בר...

מ"ז * ויש אומרים דלא יערב וכו', עין במשנה ברורה (ס"ג כח) מה שכתבנו...

דאם נהערב מים בהחדל קדם השבת (עט) ונלוש החדל רק ממציית לחותה, אפלו הכי שרי עכשו לערב בה הפשקה, (עט) דעל...

* דוקא שנתנו, עין במשנה ברורה (ס"ג כח) מה שכתבנו בזה, והוא מדברי ה"צ (ס"ג כח)...

* אכל בשבת אסור וכו', וברע"ב אין לאסור, כי הרבה פוסקים מקליין פסקא הראשונה (אל"ה ר"ה (ס"ג כח))...

שער הדין, וכן משמע בסימן ש"ח סעף א' עין שם.

מ"ז (עט) פרי מגדים (מ"ט ס"ג י"ג) ועין בבאר הלכה ר"ה (י"ג) (עט) בית יוסף ר"ה (י"ג) (עט) דבמקרא (מ"ט) לא נזכר...

מ"ז (עט) פרי מגדים (מ"ט ס"ג י"ג) ועין בבאר הלכה ר"ה (י"ג) (עט) בית יוסף ר"ה (י"ג) (עט) דבמקרא (מ"ט) לא נזכר...

מ"ז (עט) פרי מגדים (מ"ט ס"ג י"ג) ועין בבאר הלכה ר"ה (י"ג) (עט) בית יוסף ר"ה (י"ג) (עט) דבמקרא (מ"ט) לא נזכר...

מ"ז (עט) פרי מגדים (מ"ט ס"ג י"ג) ועין בבאר הלכה ר"ה (י"ג) (עט) בית יוסף ר"ה (י"ג) (עט) דבמקרא (מ"ט) לא נזכר...

מ"ז (עט) פרי מגדים (מ"ט ס"ג י"ג) ועין בבאר הלכה ר"ה (י"ג) (עט) בית יוסף ר"ה (י"ג) (עט) דבמקרא (מ"ט) לא נזכר...

מ"ז (עט) פרי מגדים (מ"ט ס"ג י"ג) ועין בבאר הלכה ר"ה (י"ג) (עט) בית יוסף ר"ה (י"ג) (עט) דבמקרא (מ"ט) לא נזכר...

מצות סי ק"ל השלחן טו
סימן ק"ל, דין ל"שה באוכלין ושאר דברים בשבת.
וכו ט' סעיפים.

7e א) אסור לחת מים או שאר משקין ומי פירות על קמח בשבת משום ל"שה, אף על פי שאינו מנבלם יחד (6) וכן אסור לחת קמח לחוך מים או שאר משקין (ג). וכן אסור לערב שאר דברים דקים כגון חרדל במשקין אלא באופן שיחכא ל"הלן: ב) אין ל"שה מן התורה אלא בניבול עב. אבל בניבול רך דהיינו בלילה רכה אסור מדרבנן (ג), והתירו בשבת על ידי

כדי השלחן

(6) ל"שה היא אב מלאכה כמש"כ לעיל סי ק"א ס"ג. ובגמ' שבת ד"ה רבי ס"ל דנותן מים לתוך הקמח חייב משום לש, ור' יוסי בר"י ס"ל דאינו חייב עד שיגבל. ונחלקו הפוסקים י"א הלכה כרבי, וי"א הלכה כר"י בר"י, וכל זה בדבר שהוא בר גיבול כגון קמח ועפר, אבל דבר שאינו בר גיבול כגון אפר וחול הגס ומורסן וקמח קלי וכיוצא, י"א דפטור מה"ת אפילו כשמגבל, וי"א דחייב על נתינת מים בלבד לכו"ע. ונקטינן לחומרא ככל הדעות, ובהקדמה זו יובן מש"כ בפנים: ואם יש ל"שה אחר ל"שה, ע"י בבה"ל ד"ה אין מגבלין שהביא מהירושלמי הלש והעורך והמקטף חייב משום לש, ומה מביא רא"י דאפי' למ"ד נתינת מים הוי גיבול, מ"מ חייב אח"כ על הגיבול, בדבר שהוא בר גיבול, אמנם זה רא"י רק על דבר שלא נילוש כל צרכו, שיש בו עוד משום ל"שה, כמו לש, ועורך, ומקטף, והאג"ט מלאכת לש סק"ו הביא הירושלמי הזה, וס"ל דאינו הלכה לדעת רוב הפוסקים, ובסקי"ד כ' דלרבי שחייב בנתינת מים יש ל"שה אחר ל"שה ולר"י בר"י אין ל"שה אחר ל"שה, וממש"כ הפוסקים בקמח מצה שיעשה בלילה רכה ובשינוי, מוכח דס"ל דיש ל"שה אחר ל"שה, וכן ממש"כ בתוספתא מטרפין גלוסקין לפני החולה ובלבד שלא יגבל הובא בבה"ל, משמע ג"כ דיש ל"שה אח"ל, וצ"ע בביאור הגר"א ז"ל סי' שכ"א סקט"ו שכ' מוללין את המלול וכו' וה"ה "לכל מלאכה" כמ"ש שם עכ"ל, ובתוספתא ש"ש איתא רק מוללין את המלול ואופין את האפוי ומבשלין את המבושל, ומלישה לא נזכר שם. (ג) וע"י באג"ט סק"ט אות ח"י דעתו דלרבי אין חילוק בין נתינת מים קודם או קמח קודם דלעולם חייב (ג) לא נתבאר מה נקרא בלילה עבה ומה בלילה רכה, (ובגמ' ביצה דל"ט ע"א איתא ל"ק הא בעבה הא ברכה ושם הפ"י בעבה בתבשיל עב שאין בו רוטב כלל ורכה שניכר בו הרוטב). ובס' שביתת השבת ציין לגמ' ברכות דל"ח ז"ל הגמ' שתייתא רב אמר שהנ"ב ושמואל אמר במ"מ אמר ר"ח ול"פ הא בעבה הא ברכה עבה לאכילה עבדי לה רכה לרפואה קא עבדי לה מתיב

חם (י):
קע כגון
ז וכיוצא
ויד, מפני
ד לגרור
המיוחד
(יט):
ה, ל"כן
י"א יאכלו

ונתכשלו
נן. פרוז
(כ) ויש

כבר דק כל
י"ט לנתבשל
כמו מאכל
ור להעמיד
אפי' ה' דק
היא פעולה
משום טוהק,
כל ב"ד, יש
צמו מלאכת
לא נעשה בו
ועולם יש בו
כתישה אחר
דבר שנשחן
לכתוש מצה
ט' (כ) סמ"ג
תפוח צלוי
זמוך לסעודה

לישה

ס"ב קצות געלחן
חלק עש'

לבר"ה"ז ל' אהרנ"ג חיים (אג צ"ל)

להקשות דמה מקשה ר"י על ר"ח רפ גופא כיון דמוכח דמיירי בשתית שעו שם ד"ה ואי ס"ד דר"י סבר דדבר ס"ל דשתית אין עיקרו לרפואה ולכן דשתית עיקרו לרפואה, ואביי הק' התוס' דמדנקט כל האוכלין משמע שפיר דמי, וראיתי בפני יהושע ברכ מיירי באינו מוכח דלרפואה עביד נ ות"י ג"כ דמדנקט כל האוכלין כו' מן הן דברי התוס' הנ"ל, ועיי"ש בפ' גמרא ערוכה בשבת דק"י על המשנ לאתויי מאי לאיתויי טחול לשינים (לבני מעיין (ואע"פ שקשה לשינים לאדם לאו אורחי' למיכלינהו אי לאו קמ"ל, רש"י) הרי מפורש בגמ' דא מותר, וצ"ע על התוס' שלא הביאו לפרש דסד"א דכיון שקשים לאדם וע"ז קמ"ל כל האוכלין לאתויי טחול שקשים לאדם ולא מוכחא מילתא דל האוכלין מרבה אפי' עיקרו לרפואה, וצ"ע), עכ"פ מבואר מהגמ' דאותו הן שמוחר בשבת ואין לנו היתר מפורי (וקי"ק על פירושנו דהתוס' בברכות ובוחשין ולא קתני לשון גיבול, ו לרפואה שהיא רכה, מיהו לפי גרסת הא דאין גובלין והא דבוחשין כמ"ש ד ברכה, וכן בשב"ש שם מעתיק כ"י והתניא אין בוחשין את השתית וזו כאן ברכה, הנה מפורש שם שגם בשב"ש דהרמב"ם שינה-פירוש-מו מקמת, ובה"ש פ"י שהוא מתבואה דלענין שבת אפי' אינה לשתיה נ מתבואה שלא הביאה שלישי אם מן וגם הרי א"א לחלק כלל בין ברכ השתית דשבת, וע"כ דגם הרמב"ם היינו מחבואה שלא הביאה שלישי הביאה שלישי, דאינו בר גיבול, ול

קצות דין לשה באוכלין בשבת השלחן

שינוי סדרך החול, כנון במקום שנותנין בחול הקמח תחלה בקערה ואח"כ המשקה. יתן בשבת המשקה תחלה ואח"כ הקמח.

כדי השלחן

מתיב רב יוסף ושוין שנוחשין את השתית בשבת ושותין זיתום המצרי ואי ס"ד לרפואה קא מכיין רפואה בשבת מי שרי א"ל אביי ואת לא תסברא והא תנן כל האוכלין אוכל אדם לרפואה בשבת וכל המשקין שותה כו' עכ"ל הגמ', וכ' בשב"ש דבשו"ע סי' ר"ח ומג"א שם מבואר דהעיקר תלוי אם ראוי לשתיה נקרא רכה ואם אין ראוי נקרא עבה וא"כ גבי שבת נמי הפ"י כן, אך מה שמביאו לספק הוא מה שהרמב"ם ושו"ע כתבו כאן "קשה" במקום "עבה" שבגמ' (שבת דקנ"ו). משמע שאינה קשה כעיסה נקרא רכה, ומסקנתו דגבי שבת כל שאינו קשה כ"כ עד שיתהוה גוש אחד בקמח נקרא בלילתו רכה, והא דפריך שם בברכות מהא דשבת (ואינו מתרץ דבשבת מיירי בשתית שאינו רך כ"כ ואינו לרפואה) נראה שלא היו רגילין לעשות רק על ב' אופנים או עבה לגמרי לאכול ולשבוע או רכה לרפואה ודייק מדתני שבוחשין מכלל שאינו המין שעושין לשבוע וע"כ פריך רפואה בשבת מי שרי, ועוד הביא מח"א דקושית הגמ' מהא דשוין שבוחשין היינו כיון דנקט סתם מיירי בכל מיני שתיתא גם ברכה לגמרי והמתרץ השיב לפי סברתו דגם ברכה לגמרי איירי ואפ"ה מותר משום דלאכילה מכיין עכ"ד השב"ש, והנה מש"כ שלא היו רגילין לעשות רק על ב' אופנים, אין אלו אלא דברי נביאות (כל' הנה כ' השב"ש ח"א די"א ע"ד על המשנ"ב) ומש"כ הח"א דקושי' הגמ' מדנקט סתם מיירי בכל ענין ג"כ דוחק גדול, אמנם יש להוכיח דבוחשין את השתית דשבת היינו שתית רכה כמו שתית זו שברכתה שהנ"ב, דלכאורה קשה על רב יוסף דמקשה מהא דשוין שבוחשין את השתית בשבת דלמה מביא סיום הברייתא, ושותין זיתום המצרי שאין זה שייך כלל לקושיתו, גם על הברייתא גופא קשה דמסמיך הא דשותין זיתום המצרי לבוחשין את השתית דלעיל מיני דמעיקרא מיירי מענין גיבול, ולבסוף מסיים בענין שתיה, ונראה לומר הטעם לפי דזיתום המצרי שותין אותו לרפואה (כגמ' ססחים דמ"ב) ורש"י בשבת דקנ"ו פ"י ושותים זיתום המצרי דבלאו רפואה נמי משקה הוא דתנן כל המשקין שותה אדם לרפואה עכ"ל, ושתית הנזכר בברייתא מיירי ג"כ בשתית דלרפואה (היינו שתית רכה שברכתה שנ"ב כדאמר רב חסדא) ואתי שפיר הסמיכות דשתית לזיתום המצרי דשניהם הוו לרפואה ומותרים בשבת, ולכן רב יוסף כשהקשה על ר"ח הביא ג"כ סיום הברייתא, ושותין זיתום המצרי, כדי שלא תחלק בין ברכה לשבת, דלגבי ברכה מיירי ברכה לגמרי שהיא לשתיה, ובשבת מיירי באינה ראוי לשתיה, דזה אינו כיון דמוכח מסיום הברייתא דשתית דמי לזיתום המצרי שהוא לרפואה וממילא היא אותה השתית הרכה שברכתה שנ"ב לדברי ר"ח (ואין להקשות

קצות

או להפך במקום שההפך הרבה בכה אחת (כ), לפיו בין או שאר משקין יזרח רכה, ויעשה בשינוי מדרך יתן הקמח חז

ישלוט האויר ביניהם להפיגו. ואי מקרב הדבר להשלמתו לאפותו מהשלמתו שיהי' נצרך אח"כ כי דהלישה בחרדל כשנעשה ראוי באופנים שונים, דהיינו עיסה קשה טריתא וכגמ' ברכות דל"ז ע"ב כ קמח למים בכלי ובחשיך בכף וד טריתא לא הוי לש לענין שבת. הוי לישה (ד) ויתן המשקה הרבה תיכף בנתינת המים המועטים, וכי חמין והר"ד לעיל בבדה"ש סי' קכ לא יערב בכף אלא בידו או ע"י האחרונים, איתא בתוספתא נו נותנים שומשמים ואגוזים בדבש ונ שלא יגבל, (הובאה התוספתא במג' שביחת השבת דלכך יש לזוחר ב' בכף, והנה התוספתא הזאת היא הנ"ל, ונתינת מים אין זה לישה מגבל, אבל לדידן דתפסינן לחו לאסור אם מפרפר הגלוסקא לפי בטיי, אפילו אינו מגבל, אא"כ ד מדרך החול כמ"ש בפנים בקמח הלחם, רק נותן חתיכה גדולה, ד מערב אח"כ בכף י"ל דהוי לישה הזאת דמכאן ראוי דיש לישה אח דמכאן קשה על משי"כ שם בשם לרבי, דהא התוספתא ע"כ אתיא כ דאע"פ דאין לישה אח"ל מ"מ מרו שלא יגבל היינו מדרבנן, ועי' מש

בדי דין לישה באוכלין בשבת השלחן

משא"כ שאר קמח דאסור בגבול, אבל לענין ברכה, עיקר החילוק הוא בין רכה לעבה, דעל רכה מברכין שני"ב, ומשתית רכה ילפינן לכל מיני מאכלי קמח רכים שברכתן שהני"ב ע"כ פי' בסתם, מאכל העשוי מקמח, ומשי"כ בשבה"ש לה"ד מדברי הרמ"א והאחרונים בחרוסת אם עשה בלילה רכה מותר ע"י שינוי, משמע דאפי' אינה לשתייה נקרא רכה, אין מזה ראוי כלל, רגם בחרוסת אם מערבו עם יין הרבה, יהי' כמרק הראוי לשתייה, מיהו יש להבין מה שהעיר בשבה"ש שהרמב"ם וש"ע כתבו כאן, קשה במקום, עבה שבגמ', משמע שאינה קשה כעיסה נקרא רכה עכ"ל, ומ"מ אפשר לומר בדעת הרמב"ם דבמירי דבר גיבול אסור אפילו אינו, קשה דבעבה קצת הוי ג"כ לישה, ורק בשתייה שאינו בר גיבול ולדעת הרמב"ם פטור לגמרי אפי' בעבה, ומדרבנן אסור בעבה, מפני שנראה כלש' ונראה כלש היינו דוקא בקשה כמו עיסה כמו שהדרך ללוש ברוב הפעמים ואז נראה לעיני בני אדם כלש, אבל ברכה קצת אינו נראה כלש, אבל לדעת סה"ת וכן פסקינן להלכה דאפילו דבר שאינו בר גיבול חייב בנתינת מים לבר, י"ל דגם אם אינו קשה כעיסה הוי לישה, ולכאורה יש לה"ר דלא בעינן קשה כעיסה מהא גופא שכי' הפוסקים לעשות חרוסת בלילה רכה וכן בחרדל כי לעשות בלילה רכה, ושם אין הדרך כלל לעשות קשה כעיסה דעשויין לטיבול ובקשה א"א לטבל. וע"כ דאפי' רכה קצת שראוי לטיבול ג"כ הוי בכלל בלילה עבה, וז"ל דאין דשיעור הבלילה אינו שוה בכל הדברים, אלא בכל דבר כדרך לישתו חייב עליו, ואם משנה ועושה יותר רך מעט שוב הוי בלילה רכה אפי' אינו ראוי לשתייה עריין, ובדבר שהוא כ"כ רך שהוא ראוי לשתייה, פשוט דלא הוי לישה כלל, אלא אפי' אם הוא עב קצת מ"מ כיון שדרכו להיות קשה כעיסה ועשה אותו יותר רך הוי בלילה רכה, ואם דרכו תמיד שלא להיות קשה כעיסה, הוי לישה באותו האופן שנעשה תמיד, וכמו שאסור לתת מים על מורסן אע"פ שהמורסן אינו נעשה קשה כעיסה, וכמו בעפר שכתב רש"י בשבת ד"ח דבר גיבול הוא לטיט של בנין, והנה טיט אין עושים קשה כעיסה, אלא רך יותר הרבה, חייב עליו אם הוא כדרך גיבולו, ואפילו הוי מגובל כבר הטיט אלא שהיה קשה ולא היה ראוי לבנין והוסיף עליו מים עד כדי לישתו, חייב משום לשי וכמשי"כ המג"א בסקי"ט דאסור להשתין על טיט, וטיט כבר מגובל ומ"מ אסור להשתין עליו כמו שפי' בשביתת השבת ס"ו דמירי בטיט שאין שם מים כל הצורך, וכן בירושלמי פ' כלל גדול איתא כד יהיב משקין (בשום ששחקו במדוכה חייב) משום לש, ואע"פ שהשום יש בו כבר משקה עצמו שיוצא ממנו ע"י הדיכה, מ"מ חייב משום לש כשנותן בו משקה אח"כ, לפי שדרך לישת השום הוא בבליה רכה ע"י שנותנין עליו משקה לבד מה שיש בו משקה עצמו הנסחט ממנו (ומיהו יש לדחות דהירושלמי מיירי בשום יבש שאין בו לחוחית עצמו) וכעין זה ראיתי באג"ט סק"ל אות ו' גבי חרדל שלשו שכ"ן דחיינו שצוברו ודוחקו בידיו עד שידבקו כל חלקי החרדל זה לזה כדי שלא ישלוט

קצות סי ק"ד השלחן יז

או להפך במקום שההפך הוא השינוי (ד) ומותר לעשות אפילו הרבה בבת אחת (כ), לפיכך הרוצה לערב קמח ממצה מחונה ביין או שאר משקין יזהר שלא יעשה בלילה עבה אלא בלילה רכה, ויעשה בשינוי מדרך החול, ואם אין ידוע האיך עושין בחול יתן הקמח תחלה ואח"כ המשקה (ו): L

כדי השלחן

ישלוט האויר ביניהם להפיגו. ואין זה פעולת הלישה דמלאכת שבת שהלישה מקרב הדבר להשלמתו לאפותו ולבשלו, אבל הלישה דחרדל אדרבא מרחקו מהשלמתו שהיא נצרך אח"כ כשיבוא לאוכלו להמחהו עכ"ל, מפורש ג"כ דהלישה בחרדל כשנעשה ראוי לאכילה בלישה זו, וקמח אע"פ שלשין אותו באופנים שונים, דהיינו עיסה קשה לאפות לחם, ועיסה רכה למיני לחמים שקורין טריתא וכגמ' ברכות דל"ז ע"ב מאי טריתא א"ר גביל מרתח ופי' רש"י נותנים קמח למים בכלי ובוחשין בכף ושופכים על הכירה כשהיא נסקת, מ"מ נראה → דטריתא לא הוי לש לענין שבת אע"פ שחייבת בחלה, דבלילה רכה לכו"ע לא הוי לישה (ד) ויתן המשקה הרבה בבת אחת שאם יתן מעט מעט הרי הוא לש תיכף בנתינת המים המועטים, וכעין זה כ' הח"א בנותן מים צוננים לתוך מים חמין והו"ד לעיל בבדה"ש סי' קכ"ד סק"ח (ס) סי' שכ"א ט"ו, ואם רוצה לערב לא יערב בכף אלא בידו או ע"י הכלי עצמו כמ"ש בפנים ס"ג (ו) הסכמת האחרונים [א"ת] בתוספתא נותנים מים לתוך קמח קלי ובלבד שלא יגבל, נותנים שומשמים ואגוזים בדבש ובלבד שלא יגבל, מפרפרין גלוסקין לחולה ובלבד שלא יגבל, (הובאה התוספתא במג"א סי' שי"ט סקי"ט עיי"ש ובמחהש"ק), וכ' בס' שביחת השבת דלכן יש ליתור בשורה לחם לתינוק בתוך רוטב שלא יערב ויגבל בכף, והנה התוספתא הזאת היא כר"י בר"י דאינו חייב עד שיגבל, כמ"ש המג"א הג"ל, ונתינת מים אין זה לישה, ע"כ התירה לפרפר גלוסקא ברוטב אם אינו מגבל, אבל לדידן דתפסינן לחומרא כרבי, דבנתינת מים לבד הוי גיבול, יש לאסור אם מפרפר הגלוסקא לפירורים דקים ואח"כ שורה אותם ברוטב או בטיי, אפילו אינו מגבל, אח"כ הוי בלילה רכה, וגם צריך לעשות בשינוי מדרך החול כמ"ש בפנים בקמת מצה, מיהו בשורה לחם לחינוק, ואינו מפרפר הלחם, רק נותן חתיכה גדולה, דבזה לא שייך לישה, אלא שריה במים הוי ואם מערב אח"כ בכף י"ל דהוי לישה ואסור, וְהַנְּךָ לעיל סק"א הבאנו התוספתא הזאת דמכאן ראי' דיש לישה אחר לישה, מדאסרה לגבל את הגלוסקין, שו"ר דמכאן קשה על מש"כ שם בשם האג"ט דלר"י בר"י אין לישה אחר לישה רק לרבי, דהא התוספתא ע"כ אתיא כר"י בר"י כנ"ל, ואעפ"כ ס"ל דיש לאחיל, וי"ל דאע"פ דאין לישה אח"ל מ"מ מדרבנן אסור לגבל, דמיחזי כלש, ומש"כ התוספתא שלא יגבל היינו מדרבנן, וע"י מש"כ הה"מ הו"ד בב"י סי' שכ"ד ד"ה אין גובלין דהא

וא בין רכה מאכלי קמח כ בשבה"ש ע"י שינוי, בחרוסת אם מה שהעיר ה" שבגמ', ושר לומר וה" דבעבה מבי"ם פטור ; כלש היינו ה לעיני בני וכן פסקינן גם אם אינו ; מהא גופא בלילה רכה, א"א לטבל, א"ה דשיעור עליו, ואם 'שתיה עדיין, אלא אפי' אם ך הוי בלילה אופן שנעשה קשה כעיסה, בנין, והנה ; הוא כדרך ראוי לבנין ג"א בסקי"ט עליו כמו הצורך, וכן גדוכה חייב) ע"י הדיכה ; השום הוא עצמו הנסחט לוחית עצמו), שלשו שכ' וה כדי שלא ישלוט

15

במסופת שבת
ער לזוהת למי
ה האסור של
חול א"כ אין
"כ אינו דומה
ומר חייב גם
אזינו דוקא לא
ז"ו להוכיח
ז עליו הגאון

ללא ספינו,
בלאו דשכיחא
סי תקכו
וביחא עבדים
נשה דשכיחא
ועיין בשו"ע
"ע דהגר"א
"ע, ומורה
נסקנתו בסי

א. פשטות
"ת רמב"ן
" דרך ודאי
ס"ב דאינו
מה שמלמד
שיקא דדינא
דעת ה"מ
ה על דעת
ז ע"ד אינו
"מ הרעיש
ונים לעשות
לזה לעשות
הנ"ל פשוט
וען העושה
שבת סי' ו'
"ת, והגאון
ג"כ במ"ב

אין זה אלא
דוהג גם
ללא ספינו
וא חומרא

1

ודע דדרך לעורר על דבר אחד שחשבונו משכנו יעקב שם
דהרשב"א כ' בשבת קכ"א על מה שהגמ' מחלקת דרך
קטן העושה ע"ד אביו אסור ולא בשאינו עושה ע"ד אביו
דהירושלמי חולק ע"ז לפני הירושלמי דכל שאינו לנורח קטן
אסור טעם האיסור בכבוי משום דאינו נורח הקטן ולפ"ז גם
באינו עושה ע"ד אביו אסור.

והמשכנות יעקב חולק ע"ז ודעתו דלמש"כ הבי"ס
שמ"ג בטעם השמטת הרי"ף והרא"ש
אוקימתת הש"ס בעושה ע"ד אביו וכ' ז"ל דאפשר שמפרשים
דכל קטן שמכזה ודאי עושה ע"ד אביו, ולפ"ז כ' המשכנות
יעקב די"ל דגם ש"ס דילן אינו מחלק בין עושה ע"ד אביו
אלא דכל שעושה מלאכת אביו ואין לעצמו הנאה בה מקרי
עושה לדעת אביו ואין כאן מחלוקת הירושלמי וכמו שכן נמי
דעת הרמב"ן ז"ל.

ובעניויתי דאין הבנה זו מוכרחת כלל דגם למש"כ הבי"ס
בשיטת הרי"ף והרא"ש בטעם השמטת עושה
ע"ד אביו משום דסתמא כ"ה זה שייך בדליקה דכיון דאב ראה
ביתו נשרף בודאי ניחא ל"י בכל מי שזא לכבות א"כ סתמא
כ"ה דעושה לרצון אביו, אבל אין מזה רא"י לקטן העושה
מלאכת אביו סתם שאין לאביו נורח השמא שיהי סתמא ע"ד
אביו בעושה בשבת.

וגם מש"כ המשכנות יעקב דכ"ה דעת הרמב"ן במשכ"ת
לשון הרמב"ן שז' שלא יעשו בניו מלאכה לדעתו
כרזונו מורה להיפך דאל"כ הו"ל לכחוד לדעתו אבל מש"כ
לרזונו משמע שאיכא רצון מפורש, וכ"ה להלכה.

סימן קה

ב"ה

כבוד ידידי היקר הה"ג מופלג טובא מורה הוראות כיד ה'
הטובה עליו ר' נפתלי רייזמן שליט"א בעיה"ק בני ברק

אחדשה"ט וש"ת באה"ר

74 **אשר** שאל אחי בענין מאכל מינוקות בן רגע שהוא אבקה
כעין פחיתים והוא כבר מצושל ומיובש ומערבצין אותו
במים והוא מוכן לאכילה אי מותר לעשות כן בשבת, ומקום
הספק היות כי מסוגית הש"ס דשבת קנ"ז יוצא דמלאכת לש
דאורייתא רק בעבה, אבל רכה אסור רק מדרבנן, ולכן ברכה
סגי בשינוי מועט, איברא מסוגית הש"ס זכמים ז"ד ע"ב לענין
זרק זרע פשתן למים דחייב משום לש, אע"ג דבשעת הוריקה
יש מים מרובים מכ"מ כיון דמתדבק לבסוף חייב משום לש,
וא"כ ה"ד כיון דאחרי זמן מה מתדבק ונעשה יותר עז
מבתחילה, ושוב מחלק כז' דלענין זרע פשתן ה"ט דנעשה
כגוש אחד ע"י הרירין ע"ש ברש"י וע"פ דברי הפמ"ג סי'
שכ"א מ"ז ס"ק י"ב.

הנה הפמ"ג כתב כן כדי ליישב קושייתו דלמ"ד בשבת י"ח
וקנ"ה דאינו חייב עד שיגבל ולא בנתינת מים א"כ

למה חייב שם בזמנים צורך זרע פשתן למים ולזה חי' דאפשר
זרע פשתן מתדבק עד שיכול ליקח צידו ולעשות גוש חייב
משא"כ קמה במים כ"ז ללא לש אין דבוקו עולה יפה, -
והנה אין ללמוד קולא לנ"ד אם אין מתדבק כמו גוש, דודאי
בקמה וכיו"צ דרך מעשה לישה וגבול היא הגימור המבוקש
בו דהיינו המתדבקות הראוי אין בנתינת מים עכ"פ מיוב, אבל
בנדון כל אלו מלאכות ואבקות שאין רק נתינת מים ולאט
הם מתדבקים ומתעבים מעצמם מאד אינו מהסס כי אינו
דומה אפי' למחלוקת הרמב"ם והראב"ד פ"ח הט"ז לענין
אפר דדעת הראב"ד דאפר דלאו בר גיבול נתינת מים לבד
חייב, וע"כ לא פליג הרמב"ם, אלא משום דבאפר וכיו"צ אין
נתינת מים עושה כלום בענין גבול, והמלאכה היא לישה דהיינו
המתדבקות ע"י מעשה גיבול, אבל במקום שנתינת המשקה
גורם שמתדבק ומתעבה באמת אין לנו מקום להחמיר, וזכרה
ודאי יש ללמוד מהאי דזכמים דחייב לכו"ע.

אלא דכ' כ"ח דנדון שאלמו עדיין רכה אע"ג שמתעבה
יותר משעת נתינתו במשקה, וכנראה ר"ל לפי מה
שהשריש החזון איש סי' ע"ו ס"ק ט' וז"ל נראה דרכה היינו
דנשפך ונרוק אבל אכתי הן גוש ולא נוזל, אבל אם המים
מרויבין והם רק כמים עכוורין אינו בכלל גדר לש ע"כ יעש"ה,
ובכ"ז נריך להוהר כי בכמה דברים ראוי שמתעבה ממש,
ואעפ"י שהוא נשפך מ"מ נמשך כמו גושים, וגם אם הוא רך
ממש נריך שינוי וספיר דן וספיר הורה.

ע"ע ח"ט סי' ע"ג

לקוצר הפנאי אקצר הדושות - מצפה לרחמי ה'

L

סימן קו

מרצש"ק תוריע תשמ"ט לפ"ק.

כבוד ידידי הה"ג השלם בחורי' בן גורולים וצדיקים ר' יהודה
ארי' הלוי דינר לאיי"ט.

אחדשה"ט וש"ת באה"ר.

יקרתו קבלתי ואשיב בקיצור, אשר נשאל כז' מלונדון אודות
אברך א' שיש לו ילד שהכליות לא עובדות הכלכה
ואמרו לו הרופאים לעשות כל יום בדיקה שיזיח האוכל
מהמעיים ע"י צינור, ונריך ליתן האוכל על נייר כחול ואם
הנייר יתהפך לאדום וזה סימן שהכל בסדר, ונריך לעשות כן
כל יום.

ונשאל כבודו נ"י אם מותר לעשות כן בשבת אם יש בזה
משום כותב או לובע, וכאן הוי ניחא ליה ונריך
לגופו, ומה יעשה בזה אין לו אינו יהודי לזה.

ראומר בקיצור דיש ללמד דהו"ל רק נדון של ספק דרבנן
דבפמ"ג אור"ח סי' ש"מ במ"ז ס"ק ג' כתב ואותן
הכותבין דבר סתם בנייר עם חלב שנחלב ולא נחבשל עדין
ונבלע בנייר ואין רשומו ניכר וכשזא לחזירו נותן אותו אלא
האש ושלכת וניכר כתב ההוא אם עשה כן בשבת י"ל דחייב

כלל כ

האופה

(סימן שי"ח):

א האופה את הפת, או המבשל את המאכל או סממנים או מים וכל דבר אפלו נאכל כשהוא חי, כגון: פרות וחלב, והמתיר ששנה וחלב וזפת וכיוצא בהן, או אחר ממיני מתכות שהתיר אותם, כמו שמהתכין (א) בכלי עד ששופכין אותו במים ועושין מהם פלים פידוע, וכן פלי של טיט שנתנו בתנור ונעשה פלי חרס, והנותן חתיכת עץ בתנור כדי שתיכש (ב), וידוע שיוצא ממנו לחלוחית, חייב משום מבשל. זה הפלל, בין שרפה דבר קשה או שהקשה דבר רך, חייב משום מבשל (רמב"ם הביאו המג"א בסימן שי"ח):

ב אפלו לא בשל על האש ממש, אלא בדבר שנתחמם מן האש, כתנור וכיוצא בו, ואפלו חמם בגד אצל האש וצלה בו ביצה, חייב, כאלו בשל על האש ממש. ולפיכך המניח פרות או מים על התנור או בתוך ה"קאכל" לאחר שהסיקו התנור ונתבשלו שם, חייב (שם):

ג פלי ראשון (פירוש הכלי שמשמש בו על האש) אפלו לאחר שהעבירו מעל האש, מבשל כל זמן שהיד סולדת בו, לפיכך אסור לתן בכלי ראשון שום דבר בשבת. ולא

נשמת אדם

כלל להתיכו אדרבה כוונתו לצרפו ולחזקו ולכן חייב משום מבעיר, אבל בפ"ט מידי שכוונתו לרכך אותו שיהיה דאוי למלאכה ולכן חייב משום מבשל וכדמסיים שם בין שריפה גוף קשה באש כו', ובוה מסולק ג"כ השגת הראב"ד שם שכתב ז"ל, והמחמם הברזל ומצרפו במים אינו מכבה אבל הוא מכה בפטיש שגומר חסומו ומ"מ חיוב אין בו דצירוף רובן הוא עכ"ל. סבר הראב"ד דכוונת הרמב"ם המחמם ומצרפו ולכן השיג עליו ג"כ דהמחמם ברזל חייב משום מבשל ע"ש. ובאמת אין זה כוונתו, דאפשר דמודה דצירוף אינו אלא מדרבנן ע"ש במ"מ. אבל כוונת הרמב"ם לחלק, דדוקא המחמם מתכות לרכך חייב משום מבשל, והמחמם ברזל כדי לצרפו במים, וא"כ כוונתו אדרבה להקשות ולא לרככו, ואין לחייבו משום מבשל, ולכן כתב דחייב משום מבעיר, כן נ"ל ברור:

[ב] כן פירש"י דף ע"ד ד"ה דשדא סכתא כו' ליבשו. וצ"ע דהא י"ל דאפי"א אם מניחו כדי שישרוף אפי"א חייב ג"כ משום מבשל דהוי פ"ד וכדאיתא להדיא בירו' פ' ב"מ סוף הל' ה' המעלה איברים בשבת ע"ג המזבח להתאכל חייב משום מבשל, ח"ל מכיון שהוא רוצה באכולן כמבשל הוא, ואף דר' יהודה פליג דתם

והנה המ"מ בפכ"א והביאו ג"כ הב"י בסימן שכ"א כתב דהא דפריך והאמרת אין גובלין היינו דס"ל לגמרא דרבי הוא ופריך דרבי אדרבי, וזה תימה דמאי איריא אין גובלין והא אפילו נתינת מים חייב לרבי, ואין לומר דר"ל אפילו נתן מים מערב שבת אבל בשבת באמת אסור, זה אינו שהרי כדמשיני כאן בעבה כאן ברכה הרי דמתירין ברכה אפי' ליתן המשקה בשבת על ידי שינוי. וכפי הנראה דדוקא בגיבול מהני שינוי דהוי מגבל כלאחר יד אבל למ"ד בנתינת מים חייב לא מהני שינוי זה, ואמנם מדברי רמ"א סימן שכ"א ובמ"א ס"ק כ"ד משמע דברכה מהני בנתינת המשקין אפילו למ"ד בנתינת מים חייב, וכ"כ התה"ד הביאו הב"י. אבל בבילתו עבה לא מהני לדעה זו שינוי בנתינת המשקה כיון שהוא כדרך גיבולו וכ"כ בהדיא בתה"ד, ולפי"ז שפיר י"ל דאין גובלין דרישא איירי אפילו בנתן מים מע"ש וכרבי אחי:

[א] במ"א סימן שי"ח ס"ק ו' הקשה דהרמב"ם בפרק ט' כתב המחמם את המתכות עד שתיעשה גחלת הרי זו תולדת מבשל ובפני"ב כ' המחמם את הברזל כדי לצרפו במים הרי זו תולדת מבעיר, ונ"ל דהרמב"ם דקדק בלשונו דדוקא ברזל כדי לצרפו דאז אין כוונתו

שלא יהיה
דמסתמא
מקום ישנה
תערב (שם):
גלים בחול
המים חייב
יו ונתלין זה
מו לישה (ד).
בורר, סימן

נא דס"ל דאפילו
אליבא דר"י ב"י
ס"ל אין גובלין
דחני נותנין מים
וחני דאין גובלין
וכת"ק דברייחא,
גובלין ע"י שינוי
כהיא תוספתא
א"כ כמש"כ סימן
גיבול עכ"פ מותר
ז"י שכ"א ושכ"ד,
הרמב"ם דין זה
ל ולא קיי"ל הכי,
ונת הרמב"ם מ"ה
ז"ל יחד דאסור זה
יצא ר"ל שמדבק
יבש וכמו שכתב
הלוקח חלב ונתן
דרי הפריש הקום
בידו ר"ל שיקבץ
ש זה הוא ברור.
לין לעיל במלאכת
באגוזים אלא מה
ז"א ברורים. אבל
צ"ע. וא"ל שהרי
ומ"ש מים מדבש,
קא במים כמש"כ
ירין ועל ידי זה
יך בדבש:

עוד, אלא אפלו דאסור לערות מפלי ראשון על דבר ששיף בו בשול, דערוי מבשל כדי קליפה. ואם ערה על בשר צלי או על לחם, צריך לקלף, דהקליפה אסור לאכל בשבת, דיש בשול אחר צליה ואחר אפיה, כדלקמן סימן י'. ודוקא על דבר יבש אסור, אבל מתר לערות מים חמים במים צוננים או להפך, ובתנאי שיהיו המים צוננים הרבה מאד יותר על החמין, שלא יהיה באפשר שיתבשלו רק שיפיגו צנתן, דכיון דהצוננים מרביץ ומתערבין תכף מתבטל חמימותן. ונראה לי, דבצונן לחמין דוקא ששופך בשפיכה גדולה, הפל בפעם אחת, אבל מעט מעט אסור לערות, שהרי מבשל תכף, ומה יועיל מה שמצטנן אחר כך (ובזה מסולק תמיהת הב"ח בסימן שי"ח, ס"ק ח'):

ד פלי שני (פירוש הכלי שעירה לתוכו מכלי שבשלו בו) אינו מבשל אפילו אם היד סולדת בו. ואמנם פיון דיש דברים המתבשלים אפלו בכלי שני, ואין אנו בקיאים, יש להתמיר שלא לתן שום דבר דשיף בו בשול אפלו בכלי שני, כל זמן שהיד סולדת בו. ולכן, יש לזהר במלח ובצלים בשבת שלא לתן בקערה, וכל שפן לערות עליהם מכלי ראשון (שם). ואם הוא רותח כל כך עד שהיד נכוית בו, נראה לי דלכלי עלמא מבשל, עין בחבורי שערי צדק פרק ב'. ואם נתן מלח אפלו בכלי ראשון, אפלו כשעדין הקדרה על האש, מתר המאכל, דהמלח בטל לגבי המאכל. ואף על גב דמידי דעביד לטעמא לא בטיל, שאני הכי, דהוי זה וזה גורם, דמסתמא נמלח גם בערב שבת, ואף על גב דהוי דבר שיש לו מתירין, פיון שנתבטל מקדם שגאסר, בטל, דנמות מיד, ואין נתבשל מיד לדעת האומרים דצריך מלחא בשולא כבשרא דתורא (ועיי' שם במג"א שי"ח ס"ק ל"א). ואם הוא מלח שנעשה על ידי בשול, פשיטא דיש לסמך להתיר, דאין בשול אחר בשול (שם במג"א):

ה חתיכה בשר רותח וכן כל דבר גוש, כל זמן שהיד סולדת בו ולא הניחו בכלי שני, מבשל. ואם כבר הניחו בכלי שני, פתב המגן אברהם דאף על פי כן מבשל, ולכן אסור לטוח שום ובצלים על הרגלים שקורין "פיס-נאגעש", כל זמן שהיד סולדת בו. וכן בשר צלי אסור לטוח אותו. וכן אסור לתן חתיכה בשר רותח ברוטב צונן, דכיון שהוא דבר שאינו מתערב, מבשל כדי קליפה, וצריך עיון (ג) (שם):

נשמת אדם

ידוע דהלכו כר' יוסי. ונ"ל דע"כ גמרא שלנו פליג אפי' אליבא דר"י כדאי' ביבמות ל"ג ע"ב אי בהקערה והאר"י הבערה ללאו כו' ע"ש ולא משני משום בישול: [ג] הנה האו"ה ורש"ל הביאם הט"ז ביי"ד סי' צ"ד ס"ק י"ד והשי"ן בס"י ק"ה (כתב) דבדבר גוש לעולם מבשל, וכ"כ המ"א בסימן שי"ח ס"ק מ"ה דאסור לטוח שום על הצלי אם הוא רותח שהי"ב דבדבר גוש אפילו בכ"ש מבשל וכ"ש צלי ע"ש, וע"כ ר"ל מבשל דא"ל דכוונתם דמבליע ומפליט ז"א לענין שבת מותר

שהרי מותר ליתן בכ"ש אע"פ שהי"ב אע"ג דמבליע ומפליט כדמוכח בש"ס ופוסקים, והכי נמי מוכח באו"ה כלל ל"ז שכתב דאם חתך בשר בסכין חולבת ב"י הבשר אסור בהנאה ובסי' פ"ז קי"ל וכ"כ או"ה כלל ל' דין ה' דבוי"ח שאינו אלא מדרבנן מותר בהנאה, אע"כ דר"ל מבשל והוי בשר וחלב דאורייתא. אך המנ"י כלל ס"א בסופו הקשה ע"ז מגמ' דחולין פ' כ"ה דמקשה השי"ס סוף סוף כ"ש הוא, ומאי פריך הא מידי בדבר גוש, אע"כ דאינו מבשל רק מבליע ומפליט ע"ש. ואמנם עיין

ו אחר שכתבנו שכבר נתבשל מ עכשו צונן לגמר שבת, אסור לשר שני להדיחו. ואנ בשבת חיב. ונרא לאכל כלל בלא שני, אלא לפי דג במים צוננים (ט) מיהו בדבר י יהיה נמות, יש מ ולפי זה מתר לתן לתן פשטידה ש"א אברהם ס"ק מ). לענין לשרותו בו

בתו"ט ריש פ' כל הבט זו סוף סוף ע"ש, ואם כ מהא דאיתא במעשרות כו' ופי' הר"ש והרע"ב אותה מן התנור רגילין חשיב בישול דהאש קו בישול, הרי להדיא ז ואמנם באמת צ"ע כיו חייבין עליו וא האש מהפקעת ביצה ז דקיי"ל דאם גלגל חייב שי"ח על הצלי אפילו בשבת ק"ט ד"ה שורי' דאפילו אינו כנגד המדו גוש אינו מבשל, ובא חמיטה ותמחור מיני כ כפ' ב' דטבול יום מ"ד ואמנם לשיטתם צ"ע מג צ"ל החילוק כמ"ש כ דבאמת כ"ז שלא הניו ומבשל אבל כשהניחו ואינו מבשל, ולמקצת ולפי"ז לק"מ קושית הכ כ"ש הוא כיון שכבר נ

המעשה כדמשמע ככולה תלמודא, דמהאי טעמא דברים שבלב אינם דברים [קידושין מט, ב] (ובכך נתיישב לי מ"ש הרמב"ם בהלכות כלאיים פ"י [הט"ז] דמוכרי כסות מוכרין ובלבד שלא יתכוין, וכתב ג"כ דלא ילכו' אדם כלאים אפילו ליגנב את המכס והקשו עליו כל מפרשי משניות דהוי כרתתי דסתרי אהדדי אע"ג דהרווייהו סתמא משניות הן אפ"ה פליגי אהדדי ולמאי דפרישית א"ש דודאי ליגנוב את המכס הוי דברים שבלב משא"כ במוכרי כסות מחשבתן ניכר מתוך מעשיו שאינם לובשין דרך מלבוש גמור וע"ש בכ"מ ואין להאריך כאן יותר)¹²⁴ ועל זה משני הש"ס שפיר, דעיקר החילוק בין כדי שיחמו או כדי להפשירן הוא דבשביל שיחמו היינו שנותן לתוכו מים מועטים וכדי להפשירן היינו שנותן לתוכו מים מרובים, א"כ לפ"ז הוי שפיר מחשבתו, דניכר מתוך מעשיו כיון שנותן מים מרובים מסתמא לא ניחא ליה שיחמו ומשום הכי שרי לרבי שמעון, כנ"ל, ועיין מ"ש עוד בסמוך באוקימתא דאביי דאפשר דלרבי יהודה נמי בכהאי גוונא שרי, כן נראה לי ודוק: L

שם אמר רב אדא בר מתנא הכא קאמר המיחם שפינה ממנו מים חמין בו אבל נותן לתוכו מים מרובים כדי להפשירן. ולכאורה יש לדקדק דלפ"ז לא אתי שפיר הא דקתני בסיפא אבל נותן הוא לתוך הכוס ובכוס ודאי לא שייך לומר שפינה ממנו מים חמין שהרי אין דרך לבשל בכוס, דכלי שני הוא כדמשמע לקמן [בדף הסמוך] בסוגיא דכוס ואמבטי וספל, וא"כ מאי כדי להפשירן שייך בהו, דאפילו אם תמצא לומר דבכלי שני נמי שייך בישול קצת, היינו בעוד החמין בתוכו, אבל לאחר שפינה ממנו החמין לא שייך בהו ענין בישול כלל, אפילו בשביל שיחמו לא שייך בהו, מיהו בלא"ה האי או לתוך הכוס דקתני בסיפא מילתא יתירתא הוא אפילו לאוקימתא דאביי, כיון דאפילו במיחם שרי כדי להפשירן כל שכן בכוס, ואפילו זו ואין צריך לומר זו לא שייך בכהאי גוונא, וטפי ה"ל למיתני לתוך הכוס בבבא דרישא לאיסורא אי הוי שייך בכוס בשביל שיחמו, אע"כ דלא קתני בסיפא או לתוך הכוס אלא לגלויי על שיעור כדי להפשירן דמיחם, שצריך ליתן לתוכו מים מרובים כ"כ עד שלא יהא בהו אלא כדי להפשירן, דכוס שהוא כלי שני לעולם לא שייך בה אלא שיעור הפשר בלבד, כנ"ל:

אלא דאכתי איכא למידק אמאי שרי ליתן למיחם שפינה ממנו מים מרובים כדי להפשירן, דמסתמא אי אפשר לצמצם לשפוך כל המים מרובים בשפיכה אחת אלא בכמה שפיכות, וכל שכן למאי דמשמע מפירש"י לקמן דלא שייך שיעור

דאיכא למ"ד הפשירו זהו בישולו, אלמא דלשון פושירן היינו שמתחמם חימום גמור, ואפילו אם תמצא לומר דמצד הלשון יש חילוק בין לשון חימום לפושירן כדאשכחן בכמה דוכתי, אפ"ה לא שייך לתלות האיסור והיתר בכך לענין שבת, דמה שיעור יש בדבר, כך היה נ"ל לכאורה.

אלא דאי אפשר לומר כן, דהא לקושטא דמילתא בין לאוקימתא דרב אדא בר מתנא דאירי במיחם שפינה ממנו מים חמין, ובין לאוקימתא דאביי דאירי שפינהו מן האור, מ"מ מסתמא אירי דלאלתר מאחר שפינה ממנו חמין או שפינהו מן האור נותנין בהן מים מועטים, וא"כ הדבר ידוע שמתחממין כדי בישול כדין כל כלי ראשון דאף לאחר שהעבירו מן האור יש בו כדי לבשל, ואפ"ה קתני בשביל שיוחמו, אע"כ דהא דקתני בשביל שיחמו ולא קתני בשביל שיבשלו היינו כדפרישית לעיל [מ, ב בד"ה בגמרא תנו רבנן] דבמים לא שייך לשון בישול כיון שאין הבישול ניכר בהם כלל, ומשום הכי שייך טפי למיתני לשון שיחמו והיינו שהיד סולדת בו, דבזה השיעור הוי בישול כל צרכו, וא"כ הדרא קושיא לדוכתא מאי קשיא ליה לתלמודא למיפרך מאי קאמר, ומ"ש רש"י בתחילת דבריו דמאי קאמר היינו מאי פניהו גם כן אין זו קושיא דהא, ודאי פשטא דלשון פניהו משמע שפינהו מן האור כדמקשה אביי בסמוך, ואפילו אם תמצא לומר דפניהו תרי לישנא משמע, אכתי לא קשה מידי, דלמא אה"נ דמתניתין בכל גוונא אירי, בין שפינהו מעל האור ובין שפינהו ממנה החמין, דבשניהם הדין שוה דלא יתן בשביל שיוחמו אלא כדי להפשיר¹²³.

76 ולולי פירש"י היה נ"ל דהא דקשיא ליה מאי קאמר, משום דלכאורה כיון דקתני רישא בשביל שיחמו ובסיפא קתני כדי להפשירן ולא קתני בשביל שיפשירן, או איפכא דברישיא נמי ה"ל למיתני כדי שיחמו, וא"כ יש במשמעות הלשון דלעולם אינו אסור אלא אם נותן הצוננים ונתכוון בשביל שיחמו אותן הצוננים כדי שיהא להם מים מרובים, אבל בסיפא אירי שאין מתכוין להחם הצוננים אלא כדי להפשיר הרתחין להפיגן מרתחתן, ומשום הכי שרי אפילו אם נתחממו הצוננים בכך, דאכתי ה"ל דבר שאין מתכוין דשרי לרבי שמעון, ובאמת פשיטא ליה לתלמודא דבכהאי גוונא אפילו רבי שמעון מודה דאסור, והיינו כדפרישית לעיל [בדף הקודם] גבי (קיטמא) [קיטון] של מים, דלא שרי רבי שמעון בדבר שאין מתכוין אלא כשניכר מתוך מעשיו שאינו מתכוין לאותו ענין שנעשה באיסור, משא"כ היכא שאין מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו אפילו רבי שמעון מודה דאסור, דלא אתי המחשבה ומבטל

123. דבריו רבינו כן הביא גם המאירי בשם גדולי הדורות עיין שם. וכן כתב גם בראש יוסף. וראה באגלי טל [מלאכת אופה ס"ק יא אות ה] שביאר שמה שקרוי בישול בתבשיל קרוי חימום במים עיין שם. 124. הקטע המוקף בשני חצאי לבנה השלם ע"פ דפו"ר וברפוסים שלפנינו אינו.

כתב דכל שצריך להשתמש בלשונו להבליע חשיבי עבה ומברכין בורא מיני מזונות, ואם יכולין לשותתו בלא היפוך לשונו חשיבי משקה עיי"ש. דמסתבר דלענין נידון לישא וגיבול אין זה שיעורן, ואפילו צריך להפוך בלשונו באכילתו עדיין יחשב רכה, כל שאינו מתדבק כעין עיסה, דכל שאינו כמו לישת קמח דנעשית עבה בבלייתה, לא חשיב לישא. ואף דלרבי בנתינת מים לבד חשיב כגיבול, הוא משום דס"ל דדיבוק בלא גיבול חשיב לישא, אבל עכ"פ צריך שיתדבקו הפירוורים זה בזה לאחדים כעין לישת עיסה.

וא"ל תשיבנו ממה דאיתא (סי' שכ"ד ס"ג) לענין גיבול מורסן בבלילה עבה, דיערב על ידי שמנערו מכלי לכלי, חזינן דאף בבלילה רך דנשפך מכלי לכלי חשיבי בלילה עבה. דאין ראיה משם, דודאי קודם שמתערב אהדדי המשקה וחומר המתגבל יכול לנערו מכלי לכלי, אבל ע"י הניעור מכלי לכלי נתערב דנעשית עבה דומה לעיסה, דבלא זה לא חשיב גיבול כלל.

אופן עשיית בליילת רכה

7 ← זמיהו לכאורה עדיין צ"ע דהיאך מהני בליילה רכה לרבי דנתינת מים זהו גיבול, הא אף אם ישפוך הרבה מים שישאר בליילה רכה, מ"מ הא בעת שהתחיל לשפוך קצת משקה הרי תיכף נגבל ונדבק קצת, ובוה הרגע הלא הוי בליילה עבה, ומה יועיל במה שישפוך הרבה משקה אחר כן, כיון דסוף סוף כבר הוי בליילה עבה.

ועיין בקצות השלחן (סי' ק"ל נדה"ש ס"ק ד') שכתב מכח קושיא זו דמיירי דוקא בשופך המשקה בשפיכה מרובה בפעם אחת, וכעין מה שכתב החיי אדם (כלל כ' אות ג') לענין

שפיכת מים צוננין מרובין לתוך מיחם חם, דמבואר בשו"ע (סי' ש"מ סעיף י"ג) דמותר לשפוך צוננין מרובים כדי להפשירן, ומובא בדברינו (מלאכת מנסל אות ל"ה). ולכאורה לפי סברת הפני יהושע (שנת מ"א ע"א ד"ה אלא, הנאנו נדנרנו שס) שם דכל דתכלית נתינת המים מעיקרא היה כדי להפשירו, לא חשיב בישול, אף דמתחלה כשעדיין ליכא רק מים מועטים הרי נתחמם ע"ש, כמו כן יש לומר לענין לישא, כל דמתחלה כשהתחיל ליתן מים בדעתו לעשותו בליילה רכה לא חשיבי לישא.

שינוי נתינת הקמח והמים

ח ומאי דקאמר בגמרא שם בחול נותן את החומץ ואחר כך נותן את השתית, בשבת נותן את השתית ואחר כך נותן את החומץ, היינו דכן היה דרכם ליתן המשקה תחלה בחול. וע"י ברמ"א (סי' שכ"א סעיף ט"ו) בשם התרומת הדשן (שס), דאם רגיל בחול להיפך דהיינו ליתן תחלה בהכלי הקמח ואחר כך המים [כמו שהוא הדרך כהיום], אזי בשבת ישנה ממה שרגיל ויתן קודם המשקה ואח"כ הקמח.

ואם אין לו דרך ידוע וקבוע בחול להקדים המשקה או הקמח, כתב הטו"ז (שס ס"ק י"א) דבכהאי גוונא אסור ליתן משקה אף בבליילה רכה, כיון דאינו יודע מה הוא השינוי, ובלא שינוי הרי אסור. ובחק יעקב (הל' פסח סי' מע"ג סקכ"ו) חולק על הטו"ז, וסיים דאין העולם נוהרים בזה, ובתוספת שבת (סי' שכ"א ס"ק ל') הוסיף להקשות עליו דהא בהדיא כתב התרומת הדשן (שס) דבאינו יודע מנהגו בחול, יעשה השינוי כמבואר בגמרא קודם נותן האוכל בכלי ואח"כ המשקה, וכן כתב האלי"י רבה (שס ס"ק ל') הביאו המשנה ברורה (שס ס"ק נ"ו).

וענין אם מועיל יהודה דס' גיבולו, ע"י בתרומת לענין גיבול, ואחר לכולי עלמא והוא ויעשה שינוי המב כנ"ל, הוסיף שיעע והיינו דיבול ע"י וכדומה] וכנ"ל (אות בר יהודה עיקר הו כן לא סגי לדידיה אלא צריך נמי שיו ואף שכתבנו למענ חיובים בין בעת וא"כ אמאי סגי ל לחוד, יש לומר דל בעת נתינת המשק סגי בשינוי בעת הו דלישה. מה שאין שם גיבול אלא ב' דמשנה בעת נתינת זה מכלל מעשה ח' בעת הבליילה, ואף שינוי בעת מענ

ועיין בב"י (סי' פכ"א הל' ל' ע"א ד"ה הא דכתיב) בלאו בר גיבול מו בחול ליתן קודם עבה. מיהו זה דוי לרבי לעולם לא מ רכה

נתן המ ע"י כל פנים ו בר יהודה גיבול [למאי דקי